

# Hei pienen lapsen vanhempi tai tärkeä aikuinen!

## Ajatuksia lasten digiturvallisuudesta ja sen tukemisesta

Medialaitteet ovat tulleet jäädäkseen. Ne ovat tärkeä osa monen lapsen, nuoren ja meidän aikuistenkin elämää, viihtymistä, viestintää ja oppimista. Lapsi tarvitsee sinulta, tärkeä aikuinen, myönteistä puhetta älylaitteiden ihmeellisestä maailmasta. Hän tarvitsee sinulta myös luvan puhua vaikeista ja ikävistä asioista, mitä joskus tapahtuu digilaitteilla. Ikävistä asioistakin voi puhua lasta voimaannuttaen, kuten vaikkapa liikenteen vaaroista puhutaan. Tärkeintä on olla mukana lapsen digielämässä ja osoittaa kiinnostusta säännöllisesti.

Pienet lapset katsovat lastenohjelmia, esimerkiksi aikuisten älylaitteilta, joissa ei yleensä ole turvallisuusasetuksia päällä. Lapset ovat hyvin uteliaita ja kokeilevia. He kokeilevat mitä mistäkin napista tai pyyhkäisystä tapahtuu. Myös mukavat lastenohjelmat, esimerkiksi You Tubessa, saattavat olla muokattuja ja niiden sävy voi vaihtua yhtäkkiä järkyttäen lasta. Ikätasoiseen sisältöön voi luottaa vain hyvin harvalla alustalla. Aikuisen on oltava läsnä.


Verkosta löytyy paljon sellaista, mikä ei ole lapsen silmille sopivaa, vaan vaarantaa hänen kehitystään. Jos lapsi näkee verkossa esimerkiksi aikuisseksuaalisia sisältöjä, on niistäkin pystyttävä keskustelemaan lapsen kanssa ikätasoisesti. Lapsi jää muuten yksin vaikeiden tunteiden kanssa ja nähdyt kuvat voivat jäädä häiritsemään tai ahdistamaan hänen ajatustaan aikuisten elämästä.

Osaat opettaa lapselle turvallisuuteen liittyviä, erittäin tärkeitä asioita digilaitteilla! Lapsi tarvitsee sinua avukseen, jottei kaikkea tarvitse oppia kantapään kautta. Opetelkaa yhdessä. Lapsikin mielellään opettaa aikuista pelaamaan vaikkapa hänen suosikkipeliään tablettilta. Kaikkea ei tarvitse osata.

Voit aina opetella sen sovelluksen turvallisuuteen liittyvät asetukset, josta lapsi on milloinkin kiinnostunut. Voit aloittaa tutustumalla esimerkiksi Family Link-sovellukseen tai You Tube kidsiin.

Lapsi ei välttämättä osaa erottaa yksityisyyttä ja julkista toisistaan. Pieni lapsi ei osaa sosiaalisia sääntöjä yhtä hyvin kuin isompi lapsi. Pienet viihtyvät omassa kehossaan ja ovat valmiita heittäytymään joskus vaikka naktanssiin tai pusutteluun esiintyessään kameralle. Lapsi ei myöskään osaa ehkä epäillä, että häntä voidaan huijata viesteissä tai että kuvia on muokattu. Lapsi ei aina tunnista vaaran tilanteita verkossa. Eikä hän osaa digiturvataitoja, jollei aikuinen niitä hänelle opeta.





Pieni lapsi tuntee monia tunteita myös laitteilla. Hän saattaa pelästyä, hämmästyä, jähmettyä, iloita, nauraa tai vaikkapa lähetellä ihastukselleen tai ystävilleen hassuja viestejä. Kerro lapselle, että tunteistakin voi puhua aikuiselle. Kerro, että oma aikuinen on aina lapsen puolella, jos lapselle sattuu laitteilla jotain ikävää. Kerro, että aikuiset osaavat auttaa ja selvitätte yhdessä hankalat tilanteet.

On huomattu, että lapset eivät puhu aikuisille ikävistä asioista rangaistuksen pelossa tai he arvelevat, etteivät aikuiset osaa auttaa lasta. Lapsi ei saa apua, jos hän ei uskalla kertoa. Kerro lapselle, että olet aina lapsen apuna ja ikävät kokemukset eivät ole lapsen syy.

Lapset eivät osaa vielä rajoittaa käytettyä aikaa laitteilla, vaan se on aikuisen tehtävä. Sovi ikärajojen noudattamisesta yhdessä toisten huoltajien kanssa. Saatte tukea toisiltanne sekä myös varhaiskasvatuksesta ja koulusta. Lasta ei pidä "karaista" näkemään ja kokemaan isompien ohjelmien ja pelien kautta asioita, joihin hän ei ole vielä valmis. Lapsen tulee saada olla ensin pieni ja turvassa, jotta hänestä voi kasvaa iso ja rohkea. Lapsi ehtii katsoa isompien ohjelmia myöhemmin. Pelien ja ohjelmien ikäraajat suojaavat jokaisen lapsen hyvinvointia, älä tee niistä poikkeuksia.

Liikkumattomuus, koukuttuminen, näköön liittyvät ongelmat ja keskittymisen häiriintyminen jatkuviin ääniin ovat asioita, joissa lapsi tarvitsee tukea aikuiselta. Pyri järjestämään lapsen kanssa paljon muuta innostavaa tekemistä, kuten leikkiä, ulkona liikkumista ja lukemista. Voitte pitää älylaitteista vapaita päiviä yhdessä. Annostele ruutuaikaa ikätasoisesti ja huolehdi lapselle laadukkaita lasten ohjelmia ja pelejä katsottavaksi. Alle kaksivuotiaille lapsille ei suositella ruutuaikaa ollenkaan.

Mediakasvatus ja digitaitojen harjoittelu ovat yhä vakiintuneempi osa nykyaikaista ja laadukasta varhaiskasvatusta, joka perustuu kodin ja varhaiskasvattajien väliseen yhteistyöhön lapsen digitaalisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Suomalaista varhaiskasvatusta ohjaa Opetushallituksen laatima Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, johon muutama vuosi sitten liitettiin omaksi osiokseen myös digitaalinen osaaminen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pedagogisesti laadukkaan varhaiskasvatuksen tulee huomioida myös pienen lapsen medialukutaidon sekä digitaalisen osaamisen opettaminen aiempaa tavoitteellisemmin.

Varhaiskasvatuksessa pyritään hyödyntämään mediaa ja digiä aina pedagogisesti perusteltuna, eli toiminnalla tulee olla jokin oppimisen tavoite. Yhdensuuntaista, viihdekäyttöön perustuvaa ruutuaikaa ei lapsen hoitopäivään tulisi kuulua lainkaan, vaan mediasisältöjä käytetään yhteisöllisesti, luovasti sekä leikillisyyteen ja liikuntaan kannustavien toimintatapojen mukaisesti.

Mukavia yhteisiä hetkiä älylaitteiden, älylaitevapaiden ja digiturvaan liittyvien keskustelujen parissa lapsesi kanssa!



**mediamieli**

<https://www.hyvakysymys.fi/?s=digihyvinvointi>